

ביקורת ומשמעת עצמית – לפרשת שופטים ולחודש אלול

פרשת השבוע שופטים פותחת במילים "שופטים ושוטרים תתן לך", המילה 'לך' נראית לכאורה מיותרת.

ועל כך מבארים חז"ל במדרש רבה (ה, ה) "רבנן אמרו: שיהא השוטר כשופט, שיהיו המעשים כנגד המקל והרצועה ושלא יהא המכה צריך ללקות". פירש ב'מתנות כהונה', שהשופט יוכיח את עצמו וזה יעמוד לו במקום מקל ורצועה.

ביאור הדברים, שני בעלי תפקידים אלו, השוטר והשופט דומים זה לזה, עם זאת, התורה מורה בפרשתנו לשופט לחשוף עצמו לביקורת קפדנית, ולפקח היטב על התנהגותו. השגחה רוחנית זו תהווה תחליף למקל או לרצועה. עם זאת, לפני שנוטל אדם לעצמו את תפקיד השופט, עליו להיות 'שוטר'. עליו להחיל דין צדק על עצמו, לבדוק בקפדנות את מדרגתו הרוחנית, את טוהר כוונותיו ואת הצדק שבשיפוט העצמי. התורה מבארת שעל האדם להציב לעצמו גבולות, כמו גם משמעת עצמית.

רבינו יונה מבאר את הפסוק בספר משלי (א, ב): "לְדַעַת חֻכְמָה וּמוֹסָר", וכותב: "לדעת חכמה ומוסר, הטוב באדם שידע חכמה ומוסר. והוא במקום אזהרה". ומוסיף: "וראוי [לאדם] ליסר נפשו, תחילה להרחיק מידת הרשע ולהיות גדור ממנה, שלא יכשילוהו היצר עליה בעתים אשר יקר מקרהו להתגבר לשלוט באדם, ואחר כך ירגיל נפשו לעלות במעלת מידת הצדיק". נמצא שבחינת המוסר של האדם היא דומה למצופה מ'שופטים ושוטרים'. המוסר הוא שוטר על האדם במסתר, כשאינו רואה ואין שומע, וגם השופטים בעצמם צריכים לקיים.

הסבא מקלם נהג לומר שכל אדם הוא בבחינת שופט ושוטר, כשמקיים את החלטותיו.

לפי זה נבין שהמילה 'לך' בפסוק שופטים ושוטרים תתן לך", כלל אינה מיותרת. התורה מדגישה שעל כל אדם להציב לעצמו גבולות, 'תתן לך', שיהיו בבחינת 'שופטים ושוטרים', שיפקח אדם על עצמו באופן שהשלמות הפנימית תשקף את המעשים החיצוניים, שיהיה תוכו כברו.

זה נכון כל השנה, ושבעתיים בימים אלו, בחודש אלול.

שבת שלום ומבורך